

ІГОР ПАВЛЮК: «ЖИВИЙ ПОЕТ – ЦЕ ЩЕ НЕ ПОЕТ... ЦЕ ЛИШЕ ПОЧАТОК ЛЕГЕНДИ»

«Революція гідності повинна відбутися у серці кожного з нас...»

– Пане Ігоре, доки ми працюватимемо під нашим безсмертним гаслом – «Бий своїх, щоби чужі боялися»?

– Із часів «Слово о полку Ігоревім», «Повісті минулих літ» ця проблема актуальна. Ми втрачали незалежність, самі тлумчили нашу мову і літературу. В сьогоднішні, вже зі своїм самоїдством, вийшли за кордони України. Я це відчув на собі, коли деякі наші письменники, які називають себе «совістю нації», підло і таємненько пишуть доноси і пасквілі на колеги по перу, дивуючи цим цивілізований світ і псуючи імідж України, ганьблячи ім'я поета як духовного поводиря. Єдине, що зостається в такій ситуації, – молитися всім, щоби Бог дав нам розуму. Тільки тоді вистоїмо всі разом і кожен окремо і відбудемось у надто суперечливому глобальному світі як нація і як держава.

– Кого більше в українській культурі: грантоїдів чи «совків»?

– Це не основне. Основне – щоби талантів було більше, як і умов для їх реалізації. Треба якось виживати, іти на певні компроміси, щоби розвиватися. Єдина умова – щоби не реалізовуватися, не піаритися, очорнюючи інших. Не втратити людську гідність, не нищити собі подібних, не дичавіти.

– Як Ви ставитеся до Григорія Грабовича і до тих ризикованих статей, які з'явилися у ЗМІ?

– Можливо, справа не в Григорію Грабовичу, а в самій премії... Дискусія – це вже надія на оздоровлення суспільства, культурно-інформаційного простору. Система складалася роками. Питання пристойності і престижності. Є ж премії, які одержувати не те, що не престижно, а й не пристойно для чесного митця. А дискусія – це добре. Жанр дискусії в усякому разі шляхетніший за жанр доносу, який, як і в 1920-ті роки, розцвів у нас буйним хімічним цвітом.

– 70 відсотків опитаних соціологічною фірмою «Рейтинг» переконані: країна рухається в неправильному напрямку. Чому ми не туди ідемо?

– Загалом не всім їм треба довіряти. Нещодавно посилалися на авторитет Інституту Геллапа (США)... а Джорж Геллап ще при житті дав право використовувати своє ім'я іншим соціологічним інституціям. А той, на який посилалися, виявився з російською припискою. Зрозумілі висновки. Основне сьогодні: Україна зупинила агресію ціною крові тисяч українських патріотів. Однак немає системних гли-

боких реформ. Це відчувають мільйони українців по своїх кишнях, тому й роблять такі гіркі висновки.

– Як Вам такий розклад симпатій (позитивного ставлення) до політиків: Андрій Садовий – 9%, Михайло Саакашвілі – 7%, Геннадій Москаль – 5%, Порошенко – 5%, Віталій Кличко – 4%?

– Мені здається, що герої Революції гідності – це одне, а привладні політики – це зовсім інше. Закон – що революції завжди творили романтики, а користали з того негідники – ніхто і ніде не відміняв... Революція гідності повинна відбутися у серці кожного з нас, а тим більше – в людини, яка претендує на владу. Це дуже болочий, скригучий процес – переформатування. Не кожен на це здатен. Але кожен виборець повинен, своєю чергою відповідати за все, що відбувається в нашій державі, за свій голос...

– Що скажете з приводу Третього антикорупційного форуму, який відбувся у Харкові 18 січня?

– Не маю, на щастя, змоги відстежувати всі політичні «форуни», адже кількість партій в Україні уже перевалила за 300. Символічна цифра, правда ж? Згадується «Триста спартанців» Шевченкове «Нас тут триста, як скло, Товариства лягло! І земля не приймає»... Постійний ярмарок дрібнополітичної суєтності і марнославства! Хоча й деякі письменники ухитрилися взяти собі ролі підтанцювників у пістрявому партійному кордебалеті. Звичайно, ж за певні дивіденди. І не тільки політичні. Але то – їх вибір. Навіть людська історія розставить все по належних місцях, не кажучи вже про високі і вічні моральні закони.

– Коли Михайло Саакашвілі чи хтось інший подасть документальні докази корупції чиновників різних рангів?

Ігор Зиновійович Павлюк – письменник, науковець.

Народився 1 січня 1967 року на Волині. Нині старший науковий співробітник Інституту літератури імені Тараса Шевченка НАН України у м. Києві, професор кафедри української преси Львівського національного університету імені Івана Франка.

Доктор наук із соціальних комунікацій. Лауреат Національної Шевченківської премії (Залізний Мамай), премії британського ПЕН-клубу. Голова журі Літературно-мистецької премії імені Пантелеймона Куліша. Учасник міжнародних літературних фестивалів, зустрічей у Грузії, Естонії, Росії, США, Білорусії, Польщі, Туреччині, Ірландії, Пакистані, Англії...

Автор 33 окремих книг. Книги лірики Ігоря Павлюка вийшли друком у перекладі закордоном: США (2011), Росія (2012), Польща (2012), Англія (2013), Франція (2015).

– Результатів немає. Поки що чистка великої риби йде на рівні хвоста. До голови ще далеко. Історичний досвід багатьох країн свідчить: деякі полум'яні борці з корупцією самі ставали пізніше найбільшими корупціонерами. Основне – не посадити когось одного і прозвітувати, а знищити механізми, поставити запобіжники, змінити в корені ставлення людей до бруду і фальші. Свіже опитування в Україні – 2/3 людей реально, практично стикається із хабарями. Більшість гнівно незадоволені, але самі охоче дають хабарі для вирішення своїх власних проблем і потреб. Уже й стверджують, що більшість літературно-мистецьких премій стали корумпованими.

– Чи здатне нині українське суспільство видати зі свого «тіла» альтернативу владі?

– Вона народжується на наших очах, у нас: численні волонтери, лідери громадських рухів... Це велика школа досвіду, довіри та іспиту перед людьми... Відразу після Майдану до влади прийшли і нові обличчя. Деякі з них виявилися пафосними масками, деякі втратили ці обличчя, тому що були вставлені у рамки, збиті ще в радянський час або скопійовані не з наших національних мірок, стандартів.

– Як повинно відбутися оновлення суддівського корпусу України?

– Згадую історичний випадок із канцлером Німеччини Бісмарком. Біля його замиського обійстя був водяний млин. Гуркіт води надзвичайно заважав політикові, і він намагався

його зупинити. На що мельник відповів: «Пане канцлер, а що – в Німеччині вже немає незалежного суду?»... Те, що формувалося цілими поколіннями, не заміниш ураз, одним шабелним хвацьким помахом. Виростуть, як у міфічної Гідри, нові голови, навряд чи благородніші. Тут треба поклатися не на зовнішній ефект, політичний піар, а на мудрі виважені реформи чесних перед Богом і людьми фахівців. Думаю, це справа найближчих років.

– Чи колись там (на Заході) зрозуміють, що Росія – це небезпека не лише для України, а й для всього світового порядку?

– З мого власного близького спілкування з письменниками з інших країн... вони все більше розуміють небезпеку неоімперських політик. Врешті, питання до європейців...

– Чи українська національна ідея засвітить більшості населення України.

– За 25 років скільки списано паперу! Життєздатна ідея народжується не за комфортним чиновницьким чи навіть письменницьким столом, а в окопах, в тяжкій боротьбі між смертю і життям.

– Вахтанг Кікабідзе сказав, що українці і грузини схожі між собою. Може, тому Росія бореться з нами?..

– Хочу насамперед сказати, що люблю Грузію. Люблю її поезію. Був там у 1996 році на міжнародному поетичному фестивалі. Але вчився і жив – також у Росії. І зустрів там відкритих і світлих людей. І в США працював і жив. І там друзів маю... Суть проблеми в іншому. Демократичні та успішні Україна і Грузія як держави – це пряма загроза існуванню Російської Імперії, поширенню «руського мира». Це відчувалося давно. Одразу після революції троянд у Грузії та помаранчевої революції в Україні. Тоді, очевидно, й народилися плани прямої і непрямой агресії проти наших країн.

Чи може такий уряд називатися українським, який не вважає академічну науку стратегічним пріоритетом?..

– Один із поетів (Ігор Павлюк) сказав у одному зі своїх інтерв'ю, що він уникає відверто політичних образів. Чому?

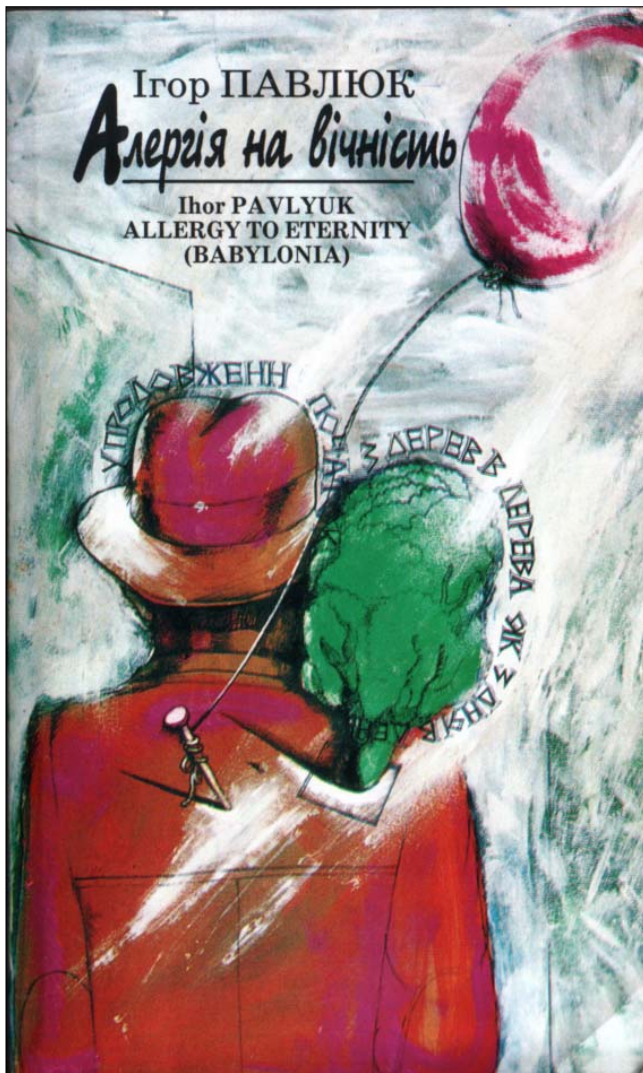
– Бо місія поета зовсім інша, ніж політика, вона ближча до місії засновника релігії. Є правда, запропонована Байроном, формула «поезія політики», але ця формула романтична, як і сам байронізм. Із самого лорда Байрона, знаємо, природно, не вийшло класичного політика. Як бачимо, люди політики різних рангів і рівнів довели вже цей світ до Апокаліпсису, коли живі починають заздрити мертвим... Тому волю бути самим собою у цьому світі, щоби із чистою совістю йти у світ вічний.

– Ви як поет – мікромодель духу свого народу чи всього людства?

– Закон ланцюгової реакції діє не лише у фізиці, але й у ліриці, у духовній сфері. Я справді відчув, що мій світогляд за мої 49 років пройшов різні стадії, етапи: від молитви, якої мене навчили бабуся і прабабуся, – до піонерсько-комсомольського позитивізму юності, метафізики з язичеськими елементами – з 18 до 45 років, коли література була для мене всім, і – знову до молитви, до релігійного світогляду, але вже – не стихійно, а усвідомлено. Приблизно так росте-старіє увесь квітник нашого світу і кожен народ, як його органічна окрема квітка.

– Поет завжди в опозиції до влади?

– В романтичному ідеалі – так. Як вовки – санітари лісу, так поети – санітари суспільства. Але, опустившись на грішну землю... в людини, пане Богдане, є три види ворогів. Вороги її особисті, вороги її Вітчизни, вороги Бога. Особистих ворогів Священна Книга радить прощати, з ворогами Вітчизни і Бога – боротися, адже і Христос приніс не мир, а меч...

Тому тут потрібна духовна мудрість. Якщо зовнішні вороги агресивно нападають на Україну, поет, як і кожен громадянин (поетом можеш не бути, а громадянином бути зобов'язаний...), має природно найперше бути в опозиції до зовнішніх ворогів, прощаючи непорозуміння співвітчизникам, або ж чесно визнаючи їх «між своїми», щоби це не було на користь більшому ворогові нашого народу.

– Чому Вас ідентифікують в Україні як неоромантика?

– Ну, ідентифікують мене, як той казав, по-різному, як кому не лінь... Але Ви назвали ідентифікаційний знак, який мені самому найбільше імпонує. Кожен поет – романтик. Якщо він не романтик, то – уже торгаш, прагматик тощо. А префікс «нео» свідчить лише про те, що аз грішний ще фізично живий. І наскільки аз грішний Поет, і наскільки романтик, і наскільки я є я, покаже-відкриє час. Поет – не журналіст. Він пише для правників і далі... Живий поет – це ще не поет. Це лише початок легенди, яка остаточно формується уже пізніше... За іншими, вищими законами духу. Тому нам, слава Богу, не дано передбачити, побачити ні через телескоп, ні через мікроскоп, як наше слово вігукнеться...

– Якщо поети (за Вашими словами) – лікарі суспільних хвороб, то чому не вдається вилікувати Україну і світове суспільство?

– Я б зараз дещо виправив ці мої слова, погоджуючись із формулюванням Антона Чехова про письменників: «Ми не лікарі, ми – біль». Це питання можна поставити і в духовно-релігійному контексті. Чи існував би наш світ, якби ченці постійно не молилися за нього, за нас?... Так, наш світ вірусно хворий і недосконалий. Але яким би він був без поетів-романтиків?..

– Чому коли болить душа, – Ви не пишете віршів?

– Бо тоді молюся до самого Творця. А вірші – то молитва до Його творінь. Хоча іноді ці дві молитви збігаються в одну. Тоді я щасливий, вільний, сильний.

– Сергій Лавров сказав, що «русский мир» існує «не як проект, а об'єктивна реальність». Ваш коментар.

– Русский мир чи русский мор?.. Людина і народ, які не можуть навести лад у власному домі, не може збудувати цілий світ за Божими законами. Що б не будували, – виходить кабак чи бардак. Отака об'єктивна реальність, як казав незабутній Дід Панас, малята...

– Сергій Каплін (голова «Партії простих людей») сказав, що зняття Арсена Яценюка – це буде ефективна люстрація після майданівської люстрації. Так?

– Я не можу підтримувати політику уряду, яка привела до зменшення фінансування на 20 відсотків і так невеликих зарплат в Інституті літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України у Києві, де працюю, на 50 відсотків – в Інституті Івана Франка НАН України у Львові. Чи може такий уряд на-

зиватися українським, який не вважає академічну науку стратегічним пріоритетом?..

– Що можете сказати про роль Росії в дестабілізації ситуації в Європі з огляду на масову міграцію біженців?

– Країна, яка на своїй території знищує бульдозерами європейські сири, у той же час – бомбить Сірію, спрямовуючи мільйони біженців на виробників цих сирів (на сьогодні 4,5 млн біженців), звичайно, є фактором дестабілізації у цілому світі. Чи вигідно це Росії? Однозначно – вигідно. А докази нехай шукають не поетичні, а політичні експерти.

– Прокоментуйте слова Святослава Вакарчука «Нам не потрібні політики – звичайні люди. Нам потрібні кіборги в політиці»...

– Герої... кіборги в політиці... Для мене як для поета це звучить досить виразно, образно, опукло, метафорично. Точне сприйняття потребує тонких дефініцій. Кіборги, серед яких був, до речі, і мій студент з Острозької академії, увіковічили і свої імена, мужність, честь, самопожертву й відповідальність українського воїна в усьому світі, тих шляхетних людських якостей, яких так бракує в українській політиці. Я думаю, що за такими людьми майбутнє України та й цілого світу.

– Що Ви відповідасте тим, хто не хоче в Україні говорити українською, хоча сам є українцем?

– Як і в сім'ї, тут важливий приклад, а не гола чи агресивна дидактика. Ще важливо – вибрати правильний тон у спілкуванні з людиною. Мій досвід тривалого проживання у Києві, скажімо, свідчить про те, що зі мною переходять на українську мову. Через силу в тонких духовних сферах позитиву не доб'ється ні держава, ні окрема особа, особистість.

– Час, тобто тривалість перемир'я за Мінськими домовленостями, працює на Україну чи ні?

– Люди на війні радіють кожній хвилині спокою, звичайно. Але я знаю також, що світ продовжує виключно озброюватись. І тут не треба забувати як про інтереси людей, які активно воюють, так і про різних людей, які просто проживають на території війни. Той, хто встановить реальний мир на Донбасі, дійсно вартий Нобелівської премії миру, про яку зараз говорять у контексті України. Хоча премії, з мого власного досвіду, – справи людські, грошові, а значить – грішні.

– Що для Вас важливіше: життєва стежка чи творчість?

– Життєтворчість і творчість для цільного (за Іваном Франком) чоловіка – субстанції нероздільні. Але важливіша все-таки життєва стежка, бо талант – це те, що дарує Всевишній, а значення для Нього, для нашої безсмертної душі має лише те, як людина тим талантом розпорядиться у цьому тлінному, але прекрасному світі...

Спілкувався Богдан ЗАЛІЗНЯК

ПЕРЕДПЛАТА НА ЖУРНАЛ «УНІВЕРСУМ» (ПЕРШЕ ПІВРІЧЧЯ 2016 РОКУ)

Щоб регулярно отримувати журнал «Універсум», слід переказати через будь-який банк чи надіслати поштовим переказом 66 гривень на поточний рахунок № 2600744144 в ПАТ АКБ «Львів», МФО 325268, ЄДРПОУ 19326603.
Одержувач: ТзОВ «Універсум».

Не забудьте надіслати на адресу редакції («Універсум», п/с 2994, Львів—17, 79017) копію квитанції поштового переказу чи платіжного доручення, чітко вказавши при цьому свою адресу.

«Універсум» в Інтернеті: <http://universum.lviv.ua>,
<https://www.facebook.com/universum.lviv>